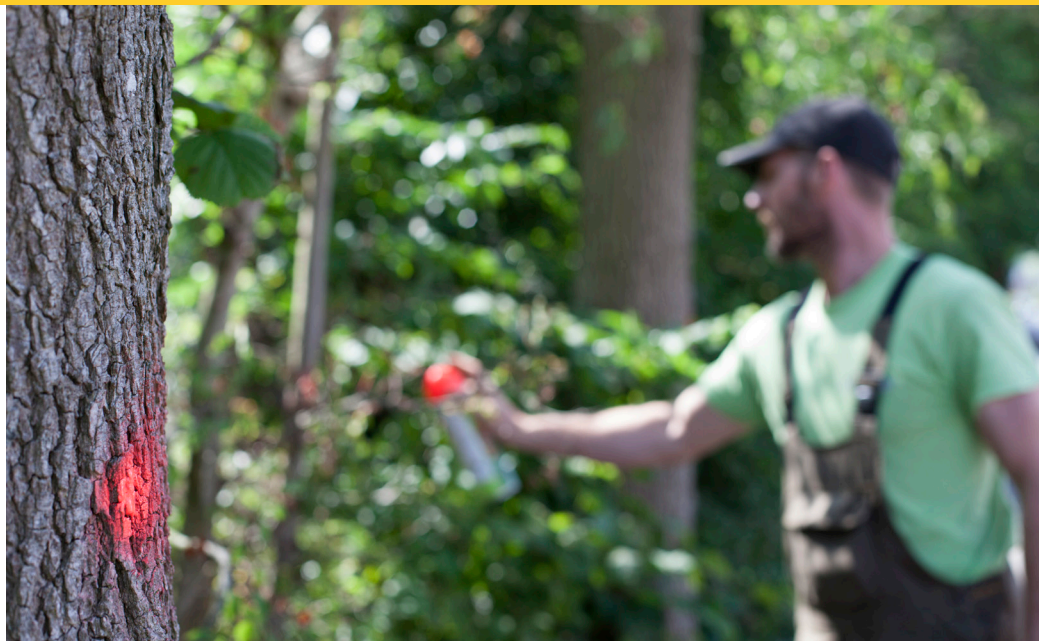

Goed Iepenbeheer

Met praktische handleiding

Inleiding

De iep is een sterke, duurzame en vooral ook mooie boom die past in het Nederlandse landschap. De boom groeit op zand, veen en klei en komt daardoor veel in ons land voor. De iep heeft echter een grote zwakte: de iepziekte, een schimmelaandoening die ervoor zorgt dat het blad verwelkt. Uiteindelijk sterft de boom.

In het verleden werd de iepziekte landelijk succesvol bestreden door de Plantenziektkundige Dienst en Staatsbosbeheer. Dat veranderde in 1991, waardoor er geen gecentraliseerde bestrijding van de iepziekte meer plaatsvond.

De redding van de iep kwam in 2005 toen er werd afgesproken dat er een organisatie moest worden opgericht om de iepziekte adequaat te bestrijden: de Iepenwacht. Dit collectief nam vanaf toen de iepziektebestrijding voor haar rekening in Zuid-Holland, Groningen en Fryslân. In de twee Noordelijke provincies werd de werkwijze een groot succes: de uitval van iepen door iepziekte daalde binnen 10 jaar van ruim 10% naar minder dan 1%. De collectieve, eenduidige coördinatie en aanpak heeft zich bewezen.

Helaas is daarmee het probleem niet verdwenen. Iepziekte kun je weliswaar bestrijden, maar niet uitroeien. Door de collectieve bestrijding is de iepziekte inmiddels beheersbaar geworden. Toch blijft het nodig om goed beleid te voeren. Alleen op die manier kan de iepziekte ook beheersbaar blijven.

In het grootste deel van Nederland komt de iepziekte ook nu nog veelvuldig voor. Individuele aanpak door gemeenten, provincies en overige beheerders leidt tot hoge kosten, maar geen duurzame aanpak van iepziekte. Alleen een goed georganiseerde, collectieve aanpak werkt. Deze update van de in 2014 verschenen handleiding 'Goed Iepenbeheer' helpt bij het opzetten van een succesvolle bestrijding.

Colofon

Goed Iepenbeheer is een uitgave van de SIF en de Groninger Bomenwacht.

www.sifcollectief.nl

www.stichtinggroningerbomenwacht.nl

Redactie: **Terwisscha & Wagenaar / Schrijfburo**

Vormgeving: **Terwisscha & Wagenaar / Vormburo**

Foto's: **Laurens Aaij** en **Lucas Kemper**

Juni 2022

De iep (ulmus of olm) is een loofboom die zo'n 30 meter hoog en 400 tot 600 jaar oud kan worden. De kroon groeit meestal naar boven toe breed uit. Iepen bloeien weinig opvallend, vroeg in het voorjaar en veel eerder dan het blad verschijnt. Het bloemdek is klein, groen en aan de slippen onderling vergroeid. Daarboven staan de meeldraden met paarse helmhokken en de stamper.

De zaden zijn afgeplat en hebben een brede gevleugelde rand. De bladeren zijn veernervig met een gezaagde bladrand. Ze lijken op die van de haagbeuk, ware het niet dat ze een ongelijke bladvoet hebben.

1 De iep

1.1 Nederland iepenland

Tot begin vorige eeuw bepaalde de iep (Ulmus) het beeld van het Nederlandse landschap en dan vooral de kuststrook. Miljoenen bomen groeiden langs dijken, wegen en rond boerderijen als windvangers en -brekers. De statige, inheemse loofboom deed het ook goed in dorpen en steden. Hij kan tegen een stootje, herstelt snel van verwondingen en groeit probleemloos op geplaveide en zware grond. Bovendien heeft hij een lichtdoorlatend bladerdek en kan hij zonder veel onderhoud honderden jaren oud worden. Geen wonder dat de sierlijke iep door de eeuwen heen uitgroeide tot de meest aansprekende en voorkomende boom in ons land.

1.2 Bijna verdwenen

Het scheelde weinig of de iep was definitief uit ons landschap en straatbeeld verdwenen. De iepziekte die begin vorige eeuw voor het eerst van zich deed spreken decimeerde het iepenbestand in de daarop volgende decennia stelselmatig. Zelfs zodanig dat men eind twintigste eeuw vreesde voor het voortbestaan van de oer-Hollandse boom.

De verspreiding van de ziekte is inmiddels gelukkig minder explosief dan eind vorige eeuw. Niet alleen omdat er zieke iepen zijn geruimd, zodat de ziekte zich minder snel kon uitbreiden, maar ook door de introductie van nieuw gekweekte, minder vatbare variëteiten. De ziekte is echter nog niet overal onder controle. Dit is alleen het geval op plekken waar sprake is van een gebiedsdekkende, gecoördineerde aanpak volgens de in deze handleiding beschreven richtlijnen.

In het verleden werden door ziekte gevelde iepen vaak vervangen door andere - vaak minder geschikte - boomsoorten. Hierdoor dreigde het karakteristieke beeld van de iep uit ons landschap en stadsbeeld te verdwijnen. De laatste jaren signaleren we een kentering: door hernieuwde belangstelling voor de iep bij (landschap)inrichters, kwekers en hoveniers én de komst van minder kwetsbare variëteiten worden er ook weer iepen teruggeplant.

1.3 Een nuttige boomsoort

Klimatologische veranderingen zorgen ervoor dat de kans op stormen in Nederland toeneemt. Iepen spelen een belangrijke rol in het kustgebied, waar zij als een van de weinige boomsoorten goed groeien. Daarmee zorgen ze ervoor dat ook andere beplanting een kans krijgt. Niet minder belangrijk is dat ze CO₂ vastleggen, water en bodem binden en een belangrijke rol spelen in het halen van natuur- en biodiversiteitsdoelen. Kortom: de iep draagt niet alleen bij aan kwaliteit en herkenbaarheid van het landschap, ook op het gebied van de klimaat- en biodiversiteitsopgaven speelt de boomsoort een belangrijke rol.

Tevens zorgen groeps- en laanbeplantingen van iepen in de bebouwde kom voor de nodige onderbreking, beschutting en klimaatregulatie. Hetzelfde geldt voor de bomen die langs grote plassen, meren en andere wateroppervlakten staan om luwte te creëren. Bij gemiddeld hogere temperaturen een belangrijke functie.

Iepen – die het ook goed doen binnen de bebouwde omgeving – maken steden en dorpen bovendien leefbaarder. Ze zorgen voor luwte, schaduw, maken kale plekken mooier, bieden tal van diersoorten onderdak én filteren het stof uit de lucht. Bovendien houden ze – belangrijk in de steeds vaker voorkomende droge periodes – water vast.

2 Wat is de iepziekte?

De veroorzaker van de iepziekte is de schimmel *Ophiostoma ulmi* die zich via de houtvaten van de boom verspreidt. De iep reageert door het afsluiten van geïnfecteerde houtvaten waardoor de watertoevoer stagneert. Resultaat is dat boom verwelkt en uiteindelijk sterft.

Verspreiding van de schimmelsporen vindt plaats via de iepenspintkever of – bij oudere bomen – via wortelcontacten tussen een zieke en een gezonde boom. Het grootste probleem vormt de agressieve schimmelvariant *Ophiostoma novo ulmi*, die in 1971 voor het eerst in Nederland werd gevonden.

Iedereen die een iep herkent, kan ook signaleren of de boom ziek is. Je herkent de iep aan de scheve (asymmetrische) bladvoet [zie pagina 4]. Beide bladhalften beginnen niet op dezelfde plaats aan het bladsteeltje.

Normaal gesproken is het blad zomers fris en groen. Een aangetaste iep vertoont te vroeg herfstkleuren. Het blad verkleurt naar geel tot bruin en valt af. Het begint met één tak, maar kan zich in een paar weken verspreiden over de gehele boom. Kenmerkend voor een zieke iep zijn verder de kale takken met nog één of twee verdorde blaadjes aan de uiteinden, de zogenaamde vaantjes.

3 Iepenbeleid

3.1 Belang van goed iepenbeleid

Goed iepenbeleid is noodzakelijk voor het bestrijden van de iepziekte. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat een zorgvuldige en consequente iepziektebestrijding noodzakelijk is om de soort in stand te houden. En voordeliger is dan de ziekte te laten voortwoekeren. Dit is ook in praktijk aangetoond. In Groningen, Fryslân en Amsterdam daalde de uitval van iepen door iepziekte — door een collectieve, eenduidige coördinatie en aanpak — binnen 10 jaar van ruim 10% naar minder dan 1%. Dat scheelt duizenden bomen per jaar. Daarmee worden veel kosten voor het saneren van zieke iepen en de aanplant en verzorging van nieuwe jonge bomen voorkomen.

3.2 Overheid

Succesvol iepenbeleid (opsporen, saneren en herplanten) staat of valt bij de inpassing hiervan in het overheidsbeleid. Denk daarbij niet alleen aan sectorale wetgeving, maar vooral ook aan de nieuwe Omgevingswet die sturing geeft aan de vormgeving en invulling van onze woon- en leefomgeving. Met de inbedding van iepenbeleid in wet- en regelgeving worden toekomstige problemen voorkomen

Belangrijk is dat er in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) of Bomenverordening een Artikel iepziekte wordt opgenomen. Dit artikel regelt het rooien en onschadelijk maken van zieke bomen of bomen die als broedboom fungeren. Het verbiedt ook het in bezit hebben van ongeschild potentieel broedhout. Het Artikel Boomziekten omvat alle iepen die in de betreffende gemeente staan, ook die op particulier terrein en buiten de bebouwde kom.

Voor het handhaven van het Artikel iepziekte, moet rekening worden gehouden met praktische uitvoerbaarheid en financiële middelen.

3.3 Goed iepenbeleid

Wat verstaan we eigenlijk onder goed iepenbeleid?

1. Opname 'Artikel Iepziekte' in APV of Bomenverordening
2. Implementatie in beleid, wet- en regelgeving
3. Voorlichting geven aan:
 - a. Bestuur en politiek
 - b. Publiek
 - c. Ambtelijke dienst
4. Inventarisatie huidig iepenbestand
5. Effectieve controle op:
 - a. Zieke iepen
 - b. Broedhout
 - c. Iepenhoutverwerking
6. Een goede registratie van:
 - a. In het gebied voorkomende iepen
 - b. Eventueel aanwezige iepenspintkevers (via monitoring)
 - c. Zieke iepen
7. Het beschikbaar stellen van financiële middelen voor:
 - a. Controle iepenbestand
 - b. Controle op aanwezigheid kevers via feromoonvallen
 - c. Rooien en onschadelijk maken zieke iepen
8. Herplant
9. Kwaliteitsborging keten

3.4 Handhaving

Wanneer het Artikel Iepziekte in de APV of Bomenverordening is opgenomen, moet deze ook worden gehandhaafd. Er moet regelmatig controle plaatsvinden op symptomen van de iepziekte. Deze controle geldt voor zowel iepen op gemeentegrond als particuliere exemplaren. Kortom: alle iepen binnen en buiten de bebouwde kom.

Binnen het collectief van de Iepenwacht wordt het onderstaande stappenplan gehandhaafd. Wanneer er een zieke iep wordt gemeld die eigendom is van de gemeente, is de gemeente verplicht medewerking te verlenen om deze boom te laten rooien en het hout te vernietigen of ongeschikt te maken voor de iepenspintkever.

Is de zieke iep in bezit van een particulier, dan volgt het volgende stappenplan:

1. Constateren zieke boom
2. Eigenaar in kennis stellen van de zieke iep en aangeven hoe te handelen
3. Een afstandsverklaring invullen met de gegevens van de eigenaar en laten ondertekenen door de eigenaar
4. De iep binnen 10 werkdagen na dagtekening van het schrijven verwijderen, broedbomen binnen 3 werkdagen

Wanneer de zieke iep is verwijderd is het vervolgtraject:

5. Controleren of werkzaamheden volgens de omschreven protocollen zijn uitgevoerd
6. Controleren waar het iepenhout, dikker dan 4 centimeter, is gebleven
7. Controleren waar en hoe het (overige) iepenhout is vernietigd/ onschadelijk gemaakt.

Wanneer de zieke iep niet is weggehaald:

1. Opnieuw aanzeggen via een schrijven van B en W, dat de zieke iep nu binnen 3 dagen moet zijn verwijderd
2. Aangeven wat er gebeurt als men in gebreke blijft
3. Bij het in gebreke blijven bestuursdwang gebruiken en de zieke iep laten rooien en vernietigen.

3.5 Juridische aspecten

Met behulp van de APV kunnen eigenaren van iepen worden gedwongen zieke iepen te ruimen. Doet de eigenaar dit niet, dan kan de gemeente de iep(en) op kosten van de eigenaar (laten) verwijderen. Particuliere eigenaren kunnen wel bezwaar aantekenen. In dat geval is een gang naar de rechter onvermijdelijk. De juridische basis wordt sterker bij consequente uitvoering van het iepenbeleid. Het gebeurt zelden dat een dergelijk proces volledig wordt doorlopen. Meestal wordt vooraf geschikt.

3.6 Financiën

Omdat kosten aanzienlijk kunnen oplopen wanneer de iepziekte onvoldoende wordt bestreden, is het belangrijk om voor de handhaving van het iepenbeleid voldoende budget te reserveren. Bij het ramen van de benodigde financiële middelen moet met de volgende posten rekening worden gehouden:

1. Beleidsvoorbereiding
2. Inventarisatie
3. Beleidshandhaving
4. Opsporen en onschadelijk maken van zieke bomen
5. Gegevensrapportage

Aansluiting bij een collectief – zoals dat nu in Fryslân en Groningen wordt gedaan – is effectiever en voordeliger dan onafhankelijke bestrijding. Bovendien worden binnen zo'n collectief kennis en ervaringen kunnen worden gedeeld.

4 Collectieve aanpak

4.1 Einde Besluit bestrijding iepziekte

In 1991 werd het Besluit bestrijding iepziekte buiten werking gesteld. Daarmee waren beheerders niet langer verplicht zieke iepen op te sporen, te rooien en te vernietigen. Tegelijkertijd vervielen de taken van de Plantenziektekundige Dienst (coördinatie van de opsporing en registratie van zieke iepen) en Staatsbosbeheer (onschadelijk maken).

Hiermee kwam een einde aan de situatie waarin iepziekte zo goed als onder controle was. Sterker, de ziekte kon zich vanaf dat moment, door het ontbreken van de verplichting tot ruiming en een gecoördineerde aanpak, vooral in de kustgebieden weer sterk uitbreiden.

4.2 Gezamenlijke aanpak

Sinds 2005 werken overheden, natuurbeschermers en private beheerders in Fryslân en Groningen samen aan een georganiseerde bestrijding van de iepziekte en herplant van nieuwe variëteiten.

In het Noorden werden daartoe in 2005 de Stichting Iepenwacht Groningen (eind 2015 overgegaan in Groninger Bomenwacht) en de Stichting Iepenwacht Fryslân (sinds begin 2022 SIF) opgericht. Hierdoor kon een gecoördineerde iepziekte-aanpak worden georganiseerd. Het eenduidige beleid, de strak georganiseerde inspectie en nauwe samenwerking met geselecteerde adviseurs en aannemers, hebben er in deze provincies toe geleid dat nog maar 1% van de iepen door iepziekte uitvalt.

De taken van de Stichting Groninger Bomenwacht en de SIF zijn als volgt:

- Inspectie iepen
- Saneren zieke iepen
- Herplant van iepen en andere boomsoorten
- Advisering, voorlichting en kennisuitwisseling
- Meldpunt

4.3 Handen ineen

Het is belangrijk dat alle iepenbeheerders een eenduidig beleid voeren en dat zij de bestrijding en het voorkomen van de iepziekte gecoördineerd en gecontroleerd ter hand nemen. Elke beheerder moet erop kunnen rekenen dat zijn 'buurman' hetzelfde, effectieve beleid voert; alleen dan kan het zo ontstane bestrijdingsnetwerk zich sluiten, waardoor de iepziekte zich niet meer kan uitbreiden. Ander voordeel van een coherente en breed gedragen aanpak is dat men elkaar op de uitvoering en de effectiviteit van het uitgestippelde beleid kan aanspreken. En kennis en ervaringen kan delen.

Een gevolg van een dergelijke, gezamenlijke aanpak is dat de kosten van saneren van de zieke iepen en herplant lager zijn.

5 Praktische handleiding

5.1 Algemeen

In dit hoofdstuk worden de afzonderlijke onderdelen van de keten van zorgvuldig iepenbeheer beschreven. Ze is bestemd voor beheerders die hun iepenbeleid gedegen willen uitvoeren. Denk aan gemeenten, maar ook aan beheerders als Rijkswaterstaat, provincies, waterschappen, recreatieschappen, landgoedeigenaren, nutsbedrijven, particulieren en terreinbeheerders als Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de provinciale landschap- en natuurbeheerders.

5.2 Inventarisatie en registratie iepenbestand

Alle iepen die in een gemeente voorkomen moeten worden geïnventariseerd. Ze kunnen onder het beheer van verschillende instanties of personen vallen, namelijk:

- Gemeenten
- Andere (semi-)overheden als Rijkswaterstaat, provincies en waterschappen
- Terreinbeheerders als Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, nutsbedrijven en provinciale landschappen.
- Landgoedeigenaren
- Particulieren

Het registreren en vastleggen van de standplaatsgegevens van de iepen gebeurt bij voorkeur digitaal. Hierbij worden de dikteklasse en leeftijd genoteerd.

Veldiepenbosjes en solitaire veldiepen moeten ook worden geregistreerd. De veldiepenbosjes kunnen op topografische kaarten of op luchtfoto's worden weergegeven.

Meer informatie over cultivars (met hun eigenschappen en bruikbaarheid), de historie en biologie van de iep, vindt u in het standaardwerk *Iep of Olm, karakterboom van de Lage Landen* (ISBN 978 90 5011 281 9).

5.3 Controle op ziekteverschijnselen

Het iepenbestand moet in de actieve iepziekteperiode (vanaf 1 april tot 1 oktober) in twee of – indien nodig – drie rondes worden gecontroleerd op ziekteverschijnselen. Het begin van de eerste controleronde is (mede)afhankelijk van het in blad staan van de iepen én de weersomstandigheden; in een vroeg voorjaar met relatief hoge temperaturen vliegt de nieuwe generatie iepenspintkevers eerder uit. Daarmee ontstaat er een vervroegd risico op besmetting van gezonde iepen.

Een zieke iep kan worden herkend aan gele of dorre blaadjes aan het uiteinde van takken. Uitsluitend alleen worden gegeven door middel van een dwars doorgesneden tak. Een geïnfecteerde iep bevat houtvaten met donkerbruine tot bruinzwarte structuren. Bij verwijdering van de bast zijn deze te zien als lengtestrepen. Bij een doorgesneden tak zijn er stippen of een donkere ringen zichtbaar.

Aangetaste iepen moeten duidelijk gemerkt en geregistreerd worden met vermelding van datum, standplaats en naam van de beheerder of eigenaar. Deze gegevens ook melden bij het centrale meldpunt van de iepenwacht in de desbetreffende provincie. In de provincies Fryslân en Groningen kan dat bij respectievelijk de SIF en de Stichting Groninger Bomenwacht.

We bevelen aan om bij de registratie een uniforme codering te gebruiken:

- Z = zieke iep
- B = broedboom
- Bh = broedhout
- V = verdacht van iepziekte

Zieke iepen van particulieren moeten eveneens geregistreerd worden. Hetzelfde geldt voor twijfelgevallen en 'verdachte' iepen. Gebruikt gereedschap moet ontsmet worden met alcohol (96%) of spiritus.

Tip: Het regelmatig informeren van het publiek via lokale en regionale media kan burgers bewust maken van het risico van haardhout van onbekende herkomst.

5.4 Vellen zieke iepen

Zaag bij het vellen van iepen zo kort mogelijk boven het maaiveld. Het wegfreen van de stobbe is afdoende. Ontbast stobben die meer dan drie centimeter boven het maaiveld uitsteken. Verwerk gerooide stobben als het iepenhout, dus volgens de voorschriften.

In de periode vanaf 1 april tot 1 oktober dienen zieke iepen bij voorkeur binnen twee weken te worden opgeruimd. Hetzelfde geldt voor het ongeschilde iepenhout – dus ook snoeihout en takhout afkomstig van snoeien, dunnen, storm en dergelijke – dat geen broedhout mag worden. De keverlarven ontwikkelen zich tot kevers in een zogenaamde 'poppenkamer' tussen bast en hout. Het vochtgehalte is daarbij van belang; als de poppenkamer uitdroogt of juist te nat is mislukt het broed. Het versnipperen van takhout en ontbasten van stamhout vermindert de kans op een toename van het aantal kevers.

Het iepenhout dat tussen 1 oktober en 1 april vrijkomt, moet uiterlijk op 31 maart volgens de voorwaarden zijn verwerkt en onschadelijk gemaakt. Dit ter voorkoming van verdere verspreiding.

Vrijwilligers die na een training iepziekte kunnen herkennen, kunnen een rol vervullen bij het opsporen van zieke of dode iepen. Zo wordt voorkomen dat deze iepen broedbomen worden, met alle negatieve gevolgen van dien. Mits goed opgeleid, kunnen vrijwilligers ook helpen bij het verwijderen van zieke veldiepen in beplantingen als singels en bosjes. De SIF verstrekt hierover meer informatie.

Wortelcontact Zieke iepen in een laanbeplanting besmetten elkaar vaak via zogenaamd wortelcontact. Om dit te voorkomen kan ervoor worden gekozen om op het oog gezonde iepen aan weerszijden van een aangetaste iep preventief te verwijderen. Het wortelcontact kan ook verbroken worden door het graven van een verticale sleuf tussen de bomen.

Broedboom-risico Voorkom broedbomen door zieke iepen zo snel mogelijk te ruimen en onschadelijk te maken. Eén of meer broedbomen zorgen voor een forse toename van het aantal nieuwe spintkevers en besmetting van gezonde iepen met de iepziekteschimmel. Saneer broedbomen binnen drie werkdagen.

Uitvoering Zieke iepen kunnen geveld worden door:

- Gekwalificeerde eigen medewerkers
- Uitbesteding aan gecertificeerde groenaannemer of een gecertificeerd bomenrooibedrijf (Erkenning Iepenhout Groenaannemer van Aequator Groen & Ruimte)
- Het collectief

5.5 Onschadelijk maken iepenhout

Ongeschild iepenhout moet binnen veertien dagen onschadelijk worden gemaakt. Composteerinrichtingen die via de Branchevereniging Organische Reststoffen (BVOR) gecertificeerd zijn als iepenverwerker (zie voor lijst www.bvor.nl) verwerken het aangeleverde iepenhout volgens de voorwaarden die in de certificeringsregeling zijn vastgelegd. Transporteer ongeschild stamhout afgedekt. Dat kan met zeil of door gebruik te maken van een gesloten container.

Het iepenhout moet aan een gecertificeerd verwerkingsbedrijf in de eigen regio worden aangeboden, bij voorkeur bij een bedrijf dat binnen een straal van 40 kilometer is gevestigd. Het op een juiste wijze onschadelijk maken van iepenhout kan als volgt:

- Stamhout schillen met schilshop en/of motorfrees, tak- en snoeihout met een doorsnede groter dan 4 cm versnipperen met een shredder
- Ongeschild stamhout tenminste één jaar onder water bewaren op speciale locatie waar het iepenhout gedurende de gehele periode onder water kan worden bewaard
- Ongeschild stam- en takhout ter verwerking aanbieden aan een gecertificeerd BVOR-Composteerbedrijf
- Ongeschild stamhout verschredden voor gebruik biomassa

5.6 Monitoring iepenspintkevers met feromoonvallen

De monitoring van iepenspintkevers met zogenaamde feromoonvallen geeft de 'verhoogde' activiteit van iepenspintkevers aan. Dit betekent dat er in de directe omgeving van één of meer feromoonvallen een broedboom of broedhout aanwezig is. Spoor deze bron van jonge kevers zo snel mogelijk op en maak het onschadelijk. Helaas gebeurt het maar al te vaak dat opgeslagen hardhout als broedhout voor de iepenspintkevers fungeert.

De feromoonvallen worden tussen half april en half mei geplaatst, hoe vroeger hoe beter, en blijven tot 15 oktober hangen. Gedurende deze periode worden de vallen minstens twee keer gecontroleerd op iepenspintkevers die ook geteld worden. Bij vangsten van meer dan tachtig kevers, gedurende een periode van twee maanden, is er sprake van een hoge infectiedruk. Vrijwel zeker is er dan een bron in de buurt die opgespoord en onschadelijk gemaakt moet worden. Gerichte actie is dan geboden.

5.7 Herplant van iepen

Om de Nederlandse iepenpopulaties nu en in de toekomst in stand te houden is het belangrijk dat er herplant plaatsvindt met minder vatbare variëteiten.

De SIF heeft een lijst samengesteld met soorten die in aanmerking komen voor gebruik bij herplant. De inheemse iepensoort, fladder- of steeliep, is geschikt voor de herplant in bijvoorbeeld het landelijk gebied. De fladder- of steeliep is weinig vatbaar voor iepziekte omdat de iepenspintkever andere iepensoorten preferereert.

